

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

I Всеукраїнської науково-методичної конференції,

присвяченої

*15-й річниці заснування Шосткинського інституту
Сумського державного університету*

(Шостка, 21 квітня 2016 року)

**Суми
Сумський державний університет**

УДК 630

СТАН ЗАБУР'ЯННОСТІ ЛІСОВИХ УГІДЬ ШОСТКИНСЬКОГО РАЙОНУ

Л.Г.Макаренко, В.В.Кривоніс, О.Э.Бацура

Шосткинська міська станція юних натуралістів

ШНВК: спеціалізована школа І-ІІ ступенів – ліцей 11-В клас

Вул. Карла Маркса, 33, м.Шостка Сумської обл., 41100

м. Шостка Сумської області

shostka-nvk-lic.ucoz.com/

Бур'яни належать до факторів, які знижують урожайність, погіршують якість продукції, збільшують затрати на її виробництво, спричиняють поширення хвороб і шкідників культурних рослин. Бур'яниста рослинність є значною перешкодою при вирощуванні посадкового матеріалу хвойних порід. Особливі умови агротехніки в угіддях, які протягом багатьох років зайняті однією культурою, сприяють формуванню в них складних трав'янистих угруповань. Тому кожне угіддя знаходиться під постійною загрозою масового поширення бур'янів, боротьба з якими ускладнюється їх стійкістю, широким діапазоном пристосування до умов існування, яка виражається у надмірній плодючості, швидкому поширенні насіння і плодів, особливих біологічних властивостях насіння, а також у великих потенційних можливостях вегетативного розмноження.

Вивчення стану забур'яненості лісових угідь є необхідним для прогнозування подальшого розвитку рослинності.

Мета роботи: вивчити видовий та кількісний склад бур'янів лісових угідь Шосткинського району.

Досліджено лісові угіддя Шосткинського району. Розмір пробних площ становив 1 га. Дослідження проводились впродовж липня. Флористичний склад бур'янів визначали шляхом складання списку видів. Рослини гербаризували та визначали за допомогою визначника. Для визначення кількісних показників забур'яненості по діагоналі дослідної ділянки через 5 м за випадковою системою розташовували 10

облікових ділянок площею 0,25 м². У межах кожної ділянки підраховувалась кількість культурних рослин і бур'янів кожного виду, визначалась висота і проективне покриття. На кожній ділянці зрізалась вся надземна фітомаса на рівні поверхні ґрунту і зважувалась окремо за видами.

В умовах помірно-континентального клімату з теплим тривалим літом і відносно холодною зимою з нестійким сніговим покривом на території п'яти лісових угідь, де зростали сосни віком від 10 до 20

років, загалом виявлено 66 видів з 33 родин. За видовим складом домінували родини Rosaceae – 11 видів, Rosaceae – 7 видів, Asteraceae – 7 видів, Onagraceae – 3 види, Scrophulariaceae – 3 види та Lamiaceae – 3 види. Кількісно переважали представники родини Rosaceae. Найбільші показники флористичного і систематичного різноманіття зареєстровані у сосновому розпліднику віком 10 років в межах Лазарівського мікрорайону. У складі ценофлор розплідників переважали види трав'янистих рослин – 55 видів, або 83,3% всіх виявлених видів рослин. З них багаторічних трав – 42 види

(76,4%), однорічних і дворічних – 13 видів (23,6%). Доля кущів і кущиків становила 7,6% (5 видів), дерев – 9,1% (6 видів).

Флористичний склад та кількісні показники забур'яненості деяких лісових угідь Шосткінського району:

Видовий склад бур'янів посадок сосен віком 20 років на території Богданівського лісового заказнику в Лазарівському мікрорайоні був представлений 21 видом 16 родин. Серед бур'янів домінуючими видами за кількісними показниками та біомасою був тонконіг лучний, розрив-трава дрібноквіткова і розхідник звичайний, які зустрічалися на всіх пробних ділянках і мали проективне покриття до 0,7. Забур'яненість іншими видами була значно меншою, кількісні показники коливались в межах 4-16 екземплярів на 1 м². Тип забур'яненості визначено як багаторічний.

Видовий склад бур'янів посадок сосни віком 10 років на території Богданівського лісового заказнику в Лазарівському мікрорайоні був представлений 40 видами 24 родин. Проективне покриття травостою становило 0,8. Висота сосен до 2 м. Зустрічається підріст беріз, висіяних шляхом самосіву. Кількісно домінували види родини злакові: тонконіг лучний, тонконіг звичайний і кунічник наземний (80,4% усіх зростаючих на даній ділянці рослин). На дані злаки припадало 64% усієї біомаси трав'янистих рослин, частка розрив-трави дрібноквіткової складала 23%. Серед різнотравних бур'янів переважали суниці лісові, вероніка дібровна, підмаренник чіпкий. Тип забур'яненості визначено як малорічний.

В посадках сосни звичайної віком 10 років на території лісового масиву у Вінницькому мікрорайоні зареєстрована найвища щільність бур'янів – 960 шт./м². Висота сосен до 1,5 м. Зустрічається підріст беріз, висіяних шляхом самосіву. Видовий склад був представлений 21 видом 14 родин. Кількісно (90% усієї бур'янистої рослинності) і за біомасою (85%) домінували кунічник наземний, мітлиця тонка, щучка дерниста та осоки. Серед різнотрав'я – перстач повзучий, суниці лісові, жовтець повзучий. Тип забур'яненості визначено як багаторічний.

В лісовому масиві біля с. Крупець вивчалися посадки молодих сосен в 101 і 92 кварталах. Сосни віком 10 років, висотою від 2,5 до 4 м у кількості 2 на 1 м². Нижні гілки у дерев відмерлі і скинуті. Посадки сильно порослі малиною, ожиною і підростом дерев висотою до 35 см: березою бородавчастою, іргою круглолистою, крушиною ламкою (12% усіх рослин на пробній ділянці). 83,5% екземплярів рослин припадало на осоки та злаки: біловус стиснутий, мітлицю тонку, плоскуху звичайну. Однак за біомасою домінувала кушова та деревна рослинність. в цілому Видовий склад був представлений 25 видами 15 родин. Тип забур'яненості визначено як багаторічний.

В 92 кварталі молоді сосни гарно розвинені, крони дерев перекривалися. Вік 10 років, висота – до 6 м. Видовий склад був представлений 22 видами 12 родин. Трав'янистий покрив слабкий, проективне покриття становило 0,3. Дерев'яниста рослинність представлена березою бородавчастою (до 10 м висотою), крушиною ламкою (до 6 м), вільхою (до 6 м), горобиною звичайною, іргою круглолистою, бузиною червоною. В трав'янистому ярусі домінували злаки (98% усіх трав'янистих рослин пробної ділянки): мітлиця тонка, біловус стиснутий, плоскуха звичайна, пахуча трава звичайна. Число різнотравних рослин не перевищувало 16 особин на 1 м². Тип забур'яненості визначено як багаторічний.

48,5% від загальної кількості видів, виявлених на території соснових розплідників, були переважно бур'янами.

Отримані нами дані свідчать про значну забур'яненість лісових посадок та розплідників. Це потребує термінових заходів щодо їх знищення. Матеріали нашої роботи надані адміністрації Шосткинського лісового господарства з метою проведення очисних робіт на території досліджуваних лісових угідь.